

BANDÓ, AZ ÖRÖK GYEREK

Sok mindent kipróbált már: volt karikaturista, humorista, faszobrász, fotós, írt 45 könyvet, regényeket, meséket és verseket a gyerekeknek. Hallatlan termékeny író, egyszer azt írták róla: „Sokat tesz a halhatatlanságért.” Volt miről kérdeznem. A PSZ pedagógusnapj ünnepségén műsort adó „örök gyerek” azt mondta: „Tanárim »tanításai« akkor is benne vannak a könyveimben, ha nem említtem őket.”

– *Számodra mit jelentett az iskola?*

Anikó nénivel egy könyve átadásakor

– Egy „kockás” füzetrel és egy ceruzával ballagtunk át az oviból, Deszken, óriásnak tűnt. Nemrég arra jártam, nem annyira. Egyébként végig kitűnő voltam, és állandó versmondó. Vajon mit jelenthettem én (akkor) az iskolának? És most? (Tuti, csak a könyv- és versbarát gyerekek tudják, hogy oda jártam.)

– *Szeretted iskolába járni?*

– Egy kilométert gyalogoltunk, s meleg időben, bármily hihetetlen: mezítláb. Ezt is szerettem. És emlékszem a tanítóimra, pár éve látogattam meg utoljára Szegeden *Tornyai Bélát* és *Marikát*. Nagyon büszkék voltak rám. Sajnos Marika néni azóta elment.

– *Ennyire fontosak voltak számodra?*

– Mindenki, Marika néni kiváltképp: magyart tanított. Ugyanígy látogatom Szegeden *Anikó* nénit is, a középiskolai magyartanárnőmet. Minden könyvemet elolvasta, és ő is boldog, hogy része lettem a magyar irodalomnak.

– ***Volt kedvenc tantárgyad? És ha igen, melyik, és miért pont az?***

– A magyar volt a kedvencem, de a történelem és a földrajz is elől járt. No, és persze a tesi. Középiskolában minden dobószámot és futószámot kipróbáltam a foci és a kézilabda mellett. Birkóztam is, vidékbajnokok lettünk, és egyéniben is van egy köteg érmem.

– ***És az a tíz maratoni?***

– Azokat felnőttként futottam. Egyet Bécsben és egyet New Yorkban is. Az fantasztikus élmény volt! Kétmillió ember tapsolta végig, és úgy érezhettem, olimpiai bajnok vagyok.

– ***Volt kedvenc tanárod? Mit tanított, miért szeretted őt?***

Az iskola előtti kis Bandó

– Több is. *Németh Olivér* „Olcsi” (építészet), *Boróczy Béla* „Hefti” (történelem), *Török Tibor* „Janicsár” (matek–fizika). Fölkészültek, nagy tudásúak és jó „átadók” voltak.

– ***Követtél el valami „nagy csibészséget” iskolás éveid alatt?***

– A technikumból kis híján kirúgtak: egy tájfutóverseny egyik állomásán a Kiskatekizmusból tettem föl kérdéseket a KISZ-tagoknak (mindenki az volt).

– ***Volt-e olyan pedagógus, akinek a szavai meghatározóvá váltak az életedben, egy életre iránytűt adtak a kezvedbe?***

– *Szili Török Dezső* bácsi ábrázoló geometriát tanított, sajnos csak egy évig, aztán nyugdíjba ment. Öveges professzori jelenség volt bozontos ősz hajával és stílusával. „A Tanár” és „az egyéniség”! A ceruzahegyezéstől a betűk formálásáig, a rendtartástól a festészetig mindent tőle tanultunk. Régimódi volt, de ő alapozta meg bennünk a rendtartást.

– ***A könyveidben ezeknek a nyomára lehet bukkanni?***

– Tanárain „tanításai” akkor is benne vannak a könyveimben, ha nem említem őket. Dezső bácsi figuraként bekerült a *Sosemvolt Toscana* című regényembe. A *Verselő betűk* és számok (mely elsősöket tanítók körében a legnagyobb kedvenc) Nulláról írt versem is neki köszönhető: ő tanította meg nekünk, hogy a nullát nem lehet kis „o”-ként leírni, hisz sokat ér, ha a milliók részeként látjuk. A *Míg* meg nem haltak egyik történetében *Anikó* néni név szerint „szerepel”, bár nem az ő meséjét írtam meg. Ebben idősek ápolásáról írtam, könnyezve olvasta el.

– ***Szerinted milyen a ma iskolája?***

– Ugye nem kapok egyest, ha erre nem tudok felelni. Amit tudok, nem lehet mérvadó, hisz nem a bőrömön tapasztaltam meg. Unokám ötödikes, kislányom szeptemberben kezdi a sulit, remélem, attól kezdve fölkészültebb leszek. Amit tudok: a diákok másabbak, lazábbak, és azt hiszem, szebbek is, de amit mi abban a korban „megtanultunk”, többet ér, akkor is, ha a mostani okosabbak többet tudnak, mint mi tudtunk.

– ***És szerinted milyennek kellene lennie a ma iskolájának?***

Az ötödikes, nagyobbacska Bandó

Nincs recept. Tanáregyéniségek formálják valamilyenné az iskolát. Mi június végén tartjuk az 50 éves találkozót, és soha nem az iskola falaira, nem az osztályteremre, hanem a tanárainkra, és persze a már elvesztett osztály- és iskolatársakra emlékezünk. Ők és mi voltunk „az iskolánk”. A Holt költők társasága ilyen szempontból is alapmű. Ha

olyan mondatok hangoznak el egy iskolában, mint amilyeneket ott olvastunk-hallottunk, akkor az jó iskola: „Azért írunk és olvasunk verseket, mert valamennyien az emberi fajhoz tartozunk, az emberi faj pedig tele van szenvedéllyel.”

– ***Aki ismeri a verseidet, tudja, hogy te is szenvedélyes ember vagy. Több tankönyvben is rátaláltam. Ez milyen érzés?***

– Egyik jelző sem megfelelő, maradjunk abban, hogy kibeszélhetetlen. *Hanna*, az unokám 12 éves, születése óta 23 gyermekkötetem jelent meg, *Gvendolin*, a kislányom hatéves, már dupla múzsával alkotok. Jó tudni, hogy a jóra tanítás részévé és részesévé lettem.

– ***Natália lányod is gyerekkönyveket ír. Téged követ, vagy véletlen, hogy ő is ezzel foglalkozik?***

„Janicsár” domborművének avatása

– Volt mesélnivalója, megírta A Nap születésnapja című verses meséjét, hatalmas siker lett, aztán jött az újabb, a Lufimese, ahogy az szokott lenni, és ki tudja, még mi telik ki tőle.

– ***Szavalóversenyeken is forognak a verseid.***

– Ezt tapasztalom: gyakran zsűrizek, és többen mondják a verseimet. Amikor pedig könyvvásáron dedikálok, szülők és gyerekek mesélik, hogy egyik versemmel nyertek. Ugyancsak öröm, hogy óvónők tanítják a kicsinyeknek, miközben a Színművészeti Egyetemen is „használják” a nyelvtörőket beszédtechnika-órákon.

– ***Azóta is, hogy a szeretett Luci nyugdíjba vonult?***

- Nem ellenőrzöm, de remélem. Luci a Beszédtechnika című könyvében legalább száz versemmel írt gyakorlásokat. Az élők közül csak az én verseimből választott, kihúzhatom magam, legnagyobb költőinkkel együtt forognak a verseim. A Bandó-mondókákat direkt logopédusoknak és gyógypedagógusoknak írtam és válogattam – elérte őket.
- **Minap a Kismenők című tehetséggondozó tévéműsorban hallhattuk az Amit nem értek című versedet.**
- Az ötéves Zitus kedvesen, átéléssel mondta el. Ezt a verset Halász Jutka is dalolja. Még egy csoda.
- **Van egy közös CD-tek a Kalákával is: „Tölgyből van a fakutya”.**

Tornyai Bélával, aki később a deszki iskola igazgatója lett

- *Radványi Balázs* muzsikálta 24 versemet, én daloltam föl, jó dalok, de egyelőre nem hívtak az Eurovíziós dalversenyre.
- **Látom, humorodnál vagy: sokan azt gondolják, szakítottál eredendő foglalkozásoddal.**
- A humorérzék maradandó adottság. Akár egy pék vagy egy orvos is lehet humoros, csak nem abból élnek. Legtöbb versem is poénos, bájos slusszpoénnal, vagy eleve derűs. Van egy „állati jó” sorozatom: Ami a bögyünkben van (140 madár), Hetvenhét macskakaj és az Egyik kutya, másik is (170 eb), tényleg ragyogó rajzaimmal, és csupa derű a verses önvallomásuk.

Van egy Murphy-könyvem teniszezőknek, csupa poén. Az Egyedül állok pedig 800 oldalon tartalmazza a 40 éves humoristapályám összes monológját. A táltossá lett és A világhíró kiscsikó című mesém is mulattat, bár a fő vonaluk a lóval köthető barátság és a ló története. Az Isten bikiniben szarkasztikus humorra íródott a hitről, de ott a komoly párja, az András könyve *Hankiss Elemér* előszavával, aki azt írta: ezért a könyvemért pár száz éve még megégettek volna. És persze továbbra is föllépek humoristaként, a kétórás műsorban bölcsélet, humor és versek váltogatják egymást. Ilyet más nem tud, ez én vagyok. A Nagyon fáj című verseskötetemet verseit gyakran idézem, sokan szeretik, három kiadást ért már meg.

– ***Így, csokorba szedve látom igazán, milyen sokrétű az érdeklődésed. Miből táplálkozik?***

Tornyainé Marikával, aki az általános iskolai tanítónője volt

– Örök gyerek vagyok, azaz kíváncsi és ártatlanul naiv. És persze kialakult a világgépem, a közélet sem hagy hidegen, publicisztikáim kemények, de korrektek, rengetegen olvassák a neten. Azt hiszem, ugyanannyi filozófiai és irodalmi könyvet olvastam eddig, most is az érdekel igazán, ami tovább formálja énelemet.

– ***Több könyvedbe te rajzoltál.***

– Legutóbb a válogatott kötetem, a Százszorszép színezhető rajzait is. De van hat olyan kötetem, amelyeket gyerekrajzok díszítenek. A Kicsi versek kicsinyeknek például 13 pécsi iskola gyerekrajzait hordozza.

– ***A Verselő betűk és számokat elsősöket tanítók is használják.***

- *Antal Tamás* rajzolta, ahogy kértem: minden betű kapott egy színt, a versükben kiemelem őket a színűkkel, a lap alján lévő rajz pedig a betű formáját és színét hozza vissza. Ugyanígy a számok is.
- ***Tamás állandó illusztrátorod lett?***
- Úgy fest. A hangyabanda nagy kalandja című verses mesém volt az első munkája, mely 2013-ban Év könyve címet kapott. Talán a legszebb könyvem lett.
- ***A mesét CD-re is fölvetted, hangoskönyv lett a köteten belül.***

A Vedres István Építőipari Technikum előterében „Janicsár” domborművének avatása egy családtaggal

- Épp úgy, mint A Varázspadlás lakói, a mackós mesém. Ez mostantól mindig így lesz. Például CD-vel jött ki a Csodás Kopolcs című verses mesém is. Meg az Arankakor című új regényem, kilencórás fölolvassalással.
- ***A Művészetek Völgyéről írtál mesét, vagy a faluról?***
- Inkább a faluról, de a vigadozás is benne van. Kapolcsra sok ezren zárandokolnak, de nem mindenki ismeri a falu mesés történetét. Ezt írtam meg 222 szakaszban, és *Márta István* írt zenei morzsákat a CD-hez. Gyerek- és felnőttkönyv lett.
- ***Az Arankakor elég furcsa cím. Mit takar?***

– Aranka a gyomnövény, mely rátapad a gazdanövényre, legyengíti és megfojtja. Ez volt régen az ÁVH. Az eredeti családtörténet az 1950-es években játszódik. Egy kulákká tett, majd megölt gazda és nyolcgyerekes családja meséje, azt hiszem, ez az eddigi legjobb könyvem.

– **Így érzed, vagy ennyire biztos vagy benne?**

– Talán nem hibázom el. Remélem, akik elolvasták, ugyanígy vélik.

– **Emlékszem, amikor kijött a Sosemvolt Toscana, úgy reklámoztad a plakátodon, hogy „életem eddigi legjobb regénye”.**

– Igaz is volt: ez volt az első regényem...

– **Nem sok első regény éri meg a 14. kiadását.**

– Öt kiadást jószoltak neki az elsőként olvasó barátaim, majdnem eltalálták...

– **Humoristától kevesen vártak ilyen döbbenetes erejű könyvet az élet végéről, a meghalásról.**

– És a születésről. Főhősöm író, aki várandós lánya elől eltitkolja, hogy rákos. Három hónapja maradt hátra, a lánya pedig három hónap múlva fog szülni. Azt játssza el, mintha elutazott volna Toscanába. „Onnan írja” életigenlő leírásait, melyeket betegágyán diktál le hospice nővér élettársának. Még orvostanhallgatók dolgozatainak is tárgyává lett. Természetesen hospice nővéreknek is ajánlják. És százszám jönnek az olvasók levelei. Második kötete, a Vár rád Toscana a nyomában lépdel.

– **Ezekből is olvashatunk idézeteket a füveskönyvedben, a Gondolatélesztőben.**

– Lelkes szerkesztőm, *Juhász Dora Ferenc* minden kötetem ismerője, ő válogatta. Sokan hordják magukkal a táskájukban, a rövid idézeteket akármikor olvashatják. Ugyanígy hordozható a haikukötetem, az ÖT HÉT ÖT.

– **És A kis herceg visszatért? Hogy jutott eszedbe, hogy megírd ezt a „mesét”?**

– Saint-Exupéry kínálta föl a lehetőséget, aki így fejezte be A kis herceget: „Írjátok meg nekem, hogy visszajött...” Teljesíttem az író kérését: visszahoztam, igaz, nem őt, „a kis herceget”, hanem Antit, a hatéves mai kis herceget, akinek az apja olvassa föl az eredeti könyvet, utána pedig beszélgetnek a kis hercegről, a kígyóról, a rókáról, a rózsáról, a lámpagyújtogatóról és mindazokról a furcsa figurákról, akiket Saint-Exupéry felsorakoztatott a történetben. Szentkúti Anti, akinek a neve természetesen Antoine de Saint-Exupéryre hajaz, komoly kis legényke, olyan, amilyeneket bőven találunk a ma élő, jó családba született, könyvbarát gyermekek között. Az apja is kellőképpen bölcs, az anyja is jó irányba terelgeti őt, ha úgy vesszük, tipikus, és mégsem egészen tipikus családot ismerünk meg a történet olvasásakor. Ahogy az alapmű, ez sem nevezhető gyermekkönyvnek, felnőttek számára is hasznos és szerethető olvasmány lesz.

– **A Magyarország, én is szeretlek című köteted valami hazafiúi válogatás?**

– Verseimben inkább azt mutatom meg, hogy én hogyan szeretem a hazámat. *Háy János* és *Szabó T. Anna* írt előszót, észre is vették, azt írták: előbb a tájak, a rétek, a madarak, aztán a Himnusz és a Szózat. És persze az anyanyelvünk, teszem hozzá.

– **Mindketten Weörest, Petőfit és Tamkó Siratót emlegetik, amikor a verseidről írnak.**

– Csodás trió, jól is esett.

– ***Mennyit tudsz hozzátenni a magyar nyelv műveléséhez?***

– Nem mérhető, de azt remélem, én is teszek valamit. Mondogatom néha: nem lehet mellet verni hazafiként -ba, -be, -suk, -sük és „nem-e lehetne-e” típusú süketeléssel. Tessék először megtanulni a magyar nyelvet, szépen beszélni és hibátlanul írni, ha már nyelvében él a nemzet! És még azután se muszáj hangoskodni!

– ***Mennyit tudsz hozzátenni ehhez?***

– Talán a gyermekek jó felé terelgetésével nem keveset. Ám ehhez a szülők is kellene. A nemtörődöm és a képzetlen, nem olvasó felnőttek leronthatják a „tudósként” világra jött gyerekeket, ugyanakkor azok, akik megértik, hogy a kicsinyek jövőjét alapozzák meg a lelki, szellemi és érzelmi fejlesztésükkel, formálásukkal, jó partnereim. Vallom: én jó lépcső lehetek a gyermekek számára, hogy eljussanak a nagy klasszikusokig. Sajnos manapság a szülők nagyobbik hányada nem olvas, és nem mondogat verseket, szépirodalomra se hagy időt, a gyerekek pedig ezt kapják mintaként. A gyermekek ellen tesznek, akik elhúzogatják őket a könyvesasztalom mellől. A könyvek nézegetése akkor is „program”, ha épp nincs rá pénzük. A szegényebbek se mennek el tőlem könyv nélkül, erre van kis ajándékkönyvem.

– ***Több fesztiválon láttalak, árusítasz, dedikálsz, beszélgetsz az olvasóiddal, mesélsz, verselsz, néha dalolsz. Ez kényszerűség vagy élvezet?***

– Kiadó is vagyok, ez az én egész évre nyújtott könyvhetem. Közben nyitva a bando.hu, a webáruházam is. A terjesztés döcögős. Ha ezt nem csinálnám, nem tudnám kiadni a szokásos évi két-három könyvemet. És az is jó, hogy élő kapcsolatban vagyok felnőtt és gyermek olvasóimmal. Ez az igazi könyvterjesztés és népművelés. Sok gyereket sikerült már rávennem az olvasásra és a verselésre. Ezért is megéri személyesen ott lennem.